

129

Vol. 33
Winter 2024
P.P: 65-92

Research Paper

Received:
2023-07-16
Revised:
2023-08-28
Accepted:
2023-09-20
Published:
2025-03-04

ISSN: 2538-1857
E-ISSN: 2645-5250

Defense Policy

Determining the components of Iran's smart power and comparing it with the four great powers of the world

Malek zare ganjarodi¹ | Gholamreza Kazemian Shirvan² | Vajhollah Ghorbanizadeh³ | Leyla Mohammadi⁴

Abstract

Smart power refers to the combined use of hard power and soft power strategies. In the construction of intelligent power, military, economic, cultural and ideological capabilities must be coordinated in one direction so that the outcome ensures the continuation of a country's superiority. The purpose of this research is to determine the components of Iran's smart power and compare it with the four major powers of the world. These four great powers include the United States of America, China, Russia and the European Union. The economy of these powers constitutes more than half of the world's gross domestic product. The strategy of this research is qualitative, and in the first part of the research, to determine Iran's intelligent power, using the theme analysis method, by referring to thirteen high-level documents of the system, seven knowledge-based defense components, natural resources and environment, economic development, diplomacy, administrative governance, The national culture of knowledge-based development and development was identified. For the validity and reliability of the findings, the researcher and Holsti review method was used. In the second part of the research, comparing Iran's smart power with the world's four major powers, the comparative analysis method based on the George Brady model was used. The results of this comparative study indicate that the intelligent power in our country should be combined with cultural attractions, development and establishment of civil institutions, market-oriented economy, economic diplomacy while maintaining the authority of the country, regional military cooperation, attracting foreign investment for benefit. Extraction of energy resources and preservation of the environment should be pursued in interaction with neighbors.

Keywords: Hard power, soft power, smart power, comparative analysis.

1. Corresponding author: PhD student, Public Administration, Allameh Tabatabaei University, Tehran, Iran
mzganjarodi@gmail.com
2. Professor of Public Administration, Allameh Tabatabaei University, Tehran, Iran.
3. Professor of Public Administration, Allameh Tabatabaei University, Tehran, Iran
4. Assistant Professor of Public Administration, Allameh Tabatabaei University, Tehran, Iran
DOR: 20.1001.1.10255087.1403.33.129.3.0

Publisher: Imam Hussein University

This article is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0).

© Authors

تعیین و تطبیق مؤلفه‌های قدرت هوشمند ایران با آمریکا

مالک زارع گنجارودی^۱ | غلامرضا کاظمیان شیروان^۲ | وجه‌الله قربانی‌زاده^۳ | هادی خان محمدی^۴

چکیده

قدرت هوشمند، به استفاده ترکیبی از راهبردهای قدرت سخت و قدرت نرم گفته می‌شود. در ساخت قدرت هوشمند باید توانایی‌های نظامی، اقتصادی، فرهنگی و ایدئولوژیک در یک جهت هماهنگ شوند تا برآیند آن تداوم برتری یک کشور را تضمین کند. هدف این پژوهش تعیین مؤلفه‌های قدرت هوشمند ایران و تطبیق آن با آمریکا است. روش این پژوهش آمیخته است و در قسمت اول پژوهش جهت تعیین قدرت هوشمند ایران، از تحلیل مضمون، با مراجعه به سیزده سند بالا دستی نظام، هفت مؤلفه دفاع دانش محور، منابع طبیعی و محیط زیست، توسعه اقتصادی، دیپلماسی، حکمرانی اداری، فرهنگ ملی توسعه و توسعه دانش بنیان شناسایی گردید و جهت تعیین قدرت هوشمند آمریکا، از گزارش «کمیسون قدرت هوشمند» آن کشور با تحلیل مضمون، شش مؤلفه دیپلماسی عمومی، توسعه جهانی، پرچم داری فناوری، اتحاد با رویکرد چند جانبه گرایی، قدرت برتر نظامی و یکپارچگی اقتصادی تعیین شد. جهت اعتبار بخشی و اطمینان پذیری یافته‌ها از روش بازبینی محقق و هولستی استفاده گردید. در قسمت دوم پژوهش، داده‌های کمی قدرت هوشمند ایران با آمریکا، از روش تحلیل تطبیقی براساس الگوی جورج بردی با هم مقایسه شدند. نتایج این مطالعه تطبیقی، حاکی از آن است که قدرت هوشمند در کشور ما باید با جذابیت‌های فرهنگی، توسعه و بسترسازی نهادهای مدنی، اقتصاد بازار محور، دیپلماسی اقتصادی با حفظ اقتدار کشور، همکاری نظامی منطقه‌ای، جذب سرمایه گذاری خارجی برای بهره برداری از منابع انرژی و حفظ محیط زیست در تعامل با همسایگان پیگیری گردد.

کلیدواژه‌ها: قدرت سخت، قدرت نرم، قدرت هوشمند، تحلیل تطبیقی

mzganjarodi@gmail.com

۱. نویسنده مسئول: دانشجوی دکتری، رشته مدیریت دولتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

۲. دانشیار مدیریت دولتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

۳. استاد مدیریت دولتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

۴. استادیار مدیریت دولتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

DOR: 20.1001.1.10255087.1403.33.129.3.0

© نویسندگان

ناشر: دانشگاه جامع امام حسین (ع)

این مقاله تحت لایسنس آفرینندگی مردمی (Creative Commons License- CC BY) در دسترس شما قرار گرفته است.

مقدمه

قدرت هوشمند پاسخی است به ناکامی‌هایی که دو مؤلفه قدرت نرم و قدرت سخت در تامین نگاه حداکثری به منافع ملی تجربه شده است. مهمترین دغدغه امروز دنیا، بحران امنیت، بحران محیط زیست، بحران آب، بحران انرژی، بحران توسعه نیافتگی، بحران آموزش و بهداشت و بحران مواد مخدر است. آیا می‌توان از قدرت هوشمند بهره گرفت و برای حل مسائل جهان راه حل‌های جهانی ارائه کرد؟ می‌توان مدعی بود که تأثیر و نفوذ قدرت هوشمند و یا قدرت نرم با توپ و تانک و جنگ افزارهای پیشرفته الزاماً به دست نمی‌آید. این جاست که مشروعیت قدرت به توانمندی حرفه‌ای و تأثیرگذاری حداکثری بدون توسل به زور پدیدار می‌گردد. افکار عمومی زمانی می‌تواند شکل بگیرد که قدرت هوشمند در ایجاد منطق آگاهی عمومی مردم در ترسیم اولویت‌ها و درک منافع ملی و سره از ناسره را کاملاً از دل و جان بتواند بدون کم‌ترین هزینه جا بیاندازد (خرازی، ۱۳۹۰). توجه به مفهوم قدرت هوشمند می‌تواند هم در راستای کسب ثروت و قدرت ملی کشور مفید واقع شود و و هم می‌تواند جامعه و کشور را با رویکرد جدیدی به دنیای بیرون (بین‌الملل) معرفی نماید. کشور ایران پتانسیل لازم برای ایفای نقش یک کشور قدرتمند در عرصه‌های اقتصادی، علمی و فن‌آوری، جغرافیا و نظامی حداقل در سطح منطقه‌ای داراست. راهبرد توسعه یک کشور نمی‌تواند در حفظ تمامیت ارضی و نظام سیاسی محصور بماند و رشد، پیشرفت و توسعه نیازمند تعامل با جهان است. (محمدیان و عابدی، ۱۳۹۶). به این ترتیب چالش‌ها و مسائل مد نظر این پژوهش عبارتند از:

۱- توازن مناسب در تخصیص منابع: قدرت، علاوه بر برنامه‌ریزی نیازمند اراده دولت‌ها برای تحقق آن است. توجه ویژه کشورهای خاورمیانه به یک بعد از حوزه دفاع، یعنی نظامی‌گری که قدرت سخت محسوب می‌گردد و صرف منابع بیشتر به آن بخش، حرکت این کشورها برای دستیابی به شاخص‌های توسعه پایدار را کند و با چالش روبرو کرده است.

۲- پاسخ به تهدیدات متنوع و متعدد: امروزه تهدیدها علاوه بر حوزه نظامی به صورت قوی‌تر در شکل‌های متنوع و متفاوت، مانند تهدیدهای اقتصادی آشکار می‌شوند و حوزه نظامی به تنهایی نمی‌تواند پاسخگوی این تهدیدات باشد. بنابراین یک قدرت هوشمند از الزامات دفع تهدیدات و تقویت قدرت ملی است.

۳- تدوین خط‌مشی توسعه با رویکرد قدرت هوشمند: تدوین خط‌مشی توسعه با لنگر قدرت هوشمند تأثیر فراوانی بر شناسایی و خنثی کردن تهدیدات دارد و ثبات و امنیت حاصل از آن، به عنوان یک عنصر زیربنایی، بستر ساز و تسهیل کننده حرکت جامعه در دستیابی به اهداف توسعه خواهد بود.

مبانی نظری

واژه قدرت هوشمند، اولین بار توسط سوزان ناسل^۱ مطرح گردید. ناسل کفایت واژه قدرت نرم جوزف نای را در برابر با تهدیدهای جدی علیه منافع آمریکا به چالش کشید و پنداره‌ای نو پیشنهاد کرد. او قدرت هوشمند را به مفهوم «ترکیب هوشمندانه قدرت سخت و نرم در برابر تهدیدها علیه امنیت ملی» تعریف کرد. ناسل معتقد است توانایی‌ها و برتری‌های اقتصادی، نظامی، ایدئولوژیک و فرهنگی آمریکا باید در یک راستا سازگار شود تا برآیند آن برتری همیشگی آمریکا را تضمین کند. از نظر او قدرت هوشمند به مفهوم ترکیب هدفمند و خردمندانه قدرت سخت و قدرت نرم برای مقابله با تهدیدات است. ناسل بیان می‌کند که «قدرت هوشمند به این معنی است که بدانیم که همیشه بهترین ابزارها در دست خود ایالات متحده آمریکا نیست، بنابراین ارزش و اهمیت چند جانبه‌گرایی را باید در نظر گرفت». از اینرو چند جانبه‌گرایی یکی از بعدهای بسیار مهم قدرت هوشمند به شمار می‌رود. در شرایطی که دولت‌ها بخواهند، قدرت نظامی را به عنوان آخرین گزینه در راستای منافع خود بکار برند، آن را از راه همکاری با هم پیمانان و بازیگران دیگر و یا از راه نهادهای جهانی انجام می‌دهند تا در فضای جهانی شدن تحت فشار ملت‌ها و دولت‌های برآمده از آنان قرار نگیرند و هزینه‌های نظامی و اقتصادی آنرا کاهش دهند. (ناسل، ۲۰۰۴). بنابراین قدرت هوشمند، ترکیب هوشمندانه قدرت سخت و قدرت نرم است که قدرت سخت را می‌توان این گونه تعریف کرد: «توانایی تغییر رفتار دیگران از طریق اجبار و تهدید به گونه‌ای که مطلوب ما باشد». در این شیوه می‌بایست از سرمایه‌های قدرت به نحوی استفاده شود که این سه مورد تحقق یابد: ۱- اجبار: بازداشتن یا واداشتن کسی به انجام کاری از طریق فیزیکی. در اینجا اراده‌ی طرف مقابل دخیل نیست و با قدرت اجبار فیزیکی در رفتار طرف مقابل تغییر

1. Suzanne Nossel

ایجاد می‌گردد ۲- تهدید: یعنی بازدارندگی برای تغییر در گزینه‌های مورد انتخاب دیگران. قدرت می‌تواند تهدید به آسیب رساندن به طرف مقابل باشد و یا حتی تهدید به بازداشتن او از رسیدن به اهدافی که در پی تحقق آنهاست. ۳- ترس: منبع سوم قدرت سخت آن جایی هست که هیچگونه اجبار فیزیکی یا تهدید آشکار صورت نمی‌گیرد، بلکه پیامدهای انتخاب هر یک از گزینه‌های موجود برای طرف مقابل تشریح و چنین وانمود می‌شوند که این پیامدها، پیامدهای طبیعی عمل او هستند، نه اینکه واکنش‌های خصمانه به اقدامات او باشند (آشنا، ۱۳۹۰: ۸).

از سوی دیگر، اصطلاح قدرت نرم در کتاب «مرز رهبری: تغییر ماهیت قدرت آمریکا»^۱ در سال ۱۹۹۰ توسط جوزف نای^۲ معرفی گردید که دیدگاه سنتی زوال قدرت آمریکا را به چالش کشید. بعد از نگاه کردن به منابع قدرت نظامی و اقتصادی آمریکا، نای احساس کرد که قدرتی با مفهوم توانایی تحت تأثیر قرار دادن دیگران از طریق جذب و ترغیب به جای فقط اجبار و تطمیع وجود دارد. در آن زمان، یک باور رایج وجود داشت که ایالات متحده در حال افول بود، و مقالات پل کندی^۳ (۱۹۸۷) با عنوان «ظهور و سقوط قدرت‌های بزرگ»^۴، در نیویورک تایمز مشهور شده بود. کندی استدلال کرد که ایالات متحده از گسترش امپراتوری رنج می‌برد و به زودی به سرنوشت پادشاهی اسپانیا یا ادوردیان^۵ بریتانیا قرن هفدهم دچار می‌گردد. بسیاری دیگر نیز این افکار را تکرار کردند و بر این باور بودند که اتحاد جماهیر شوروی از قدرت نظامی آمریکا عبور می‌کند و ژاپن در قدرت اقتصادی بر آمریکا غلبه می‌کند. نای به این عقل سلیم شک داشت و به عنوان مخالف این باور، در سمینارها و کنفرانس‌های بسیاری حضور یافت (نای، ۲۰۲۱).

پیشینه پژوهش

سه دسته منابع برای این پژوهش، شامل منابع مرتبط با قدرت هوشمند، دفاع هوشمند و راهبردهای امنیتی به شرح جدول ۱ بررسی گردید.

1. Bound to Lead
2. Joseph Nye
3. Paul Kennedy
4. The Rise and Fall of the Great Powers
5. Edwardian

جدول ۱. پیشینه پژوهش

ردیف	عنوان	نگارنده	سال انتشار	مهمترین یافته‌های پژوهش
۱	دفاع هوشمند و ادغام و به اشتراک گذاری - چگونه از ریاضت جان سالم به در ببریم	نواتنی	۲۰۱۹	دفاع هوشمند یک روش مشارکتی برای تفکر در مورد ایجاد قابلیت‌های دفاعی مدرن است که اتحاد برای آینده به آن نیاز دارد.
۲	هزینه‌های نظامی و رشد اقتصادی در ترکیه	خالد ^۱ و هابیمانا ^۲	۲۰۲۱	دیپلماسی همراه با سطح متوسط هزینه‌های نظامی ممکن است بهترین راه پیش روی ترکیه باشد. به نحوی که اگر با درگیری مواجه شود به حل به موقع مناقشه کمک خواهد کرد و اثر نامطلوب هزینه‌های نظامی بر رشد را به حداقل می‌رساند.
۳	محیط امنیتی و چالش‌های پیش روی اتحادیه اروپا و ناتو در حوزه امنیت	آنجلو ^۳	۲۰۱۹	دستیابی به استقلال استراتژیک اروپا مستلزم داشتن رویکرد دفاع هوشمند با صرف منابع بیشتر برای دفاع و استفاده بهتر و با تلاش‌های مشترک کشورهای عضو است.
۴	بازدارندگی و دیپلماسی	اشرف ^۴	۲۰۱۹	تفکر مشترک حاصل توازن مناسب بین بخش دیپلماسی و حوزه نظامی در یک کشور راه حل مقابله با جنگ‌های ترکیبی (گستره ای از اقدامات خرابکارانه که می‌تواند غیر نظامی هم باشد) است.
۵	شکل‌دهی مجدد قدرت هوشمند ایالات متحده: به سوی امنیت پس از بحران	ایوانف ^۵	۲۰۲۰	ایوانف، قدرت هوشمند را به عنوان یک استراتژی پنج بعدی (قدرت سخت، قدرت نرم، هدف هوشمند، استراتژی هوشمند و چهره هوشمند) تعریف می‌کند.
۶	قدرت هوشمند	ناسل	۲۰۰۳	ناسل قدرت هوشمند را به مفهوم «ترکیب هوشمندانه قدرت سخت و نرم در برابر تهدیدها علیه امنیت ملی» تعریف کرد.
۷	گزارش موسسه	آرمیتاژ ^۱ و نای	۲۰۰۷	قدرت هوشمند نه سخت است و نه نرم،

1. Khalid
2. Habimana
3. Angelov
4. Ashraf
5. Ivanov

جدول ۱. پیشینه پژوهش

ردیف	عنوان	نگارنده	سال انتشار	مهمترین یافته‌های پژوهش
	مطالعات استراتژیک و بین‌المللی ^۱ (CSIS) روی قدرت هوشمند			بلکه کاربرد ماهرانه و خردورزانه هر دوی آنها است. «قدرت هوشمند» به معنای توسعه یک راهبرد عمل‌گرایانه براساس منابع و ابزارهای مناسب جهت دستیابی به اهداف ایالات متحده آمریکا در قرن ۲۱ است.
۸	دفاع هوشمند ناتو: بازدارندگی عملیاتی یا اتحاد راهبردی؟	لاپورت ^۳	۲۰۱۹	با شیوع بیشتر تجاوزات روسیه، افزایش هزینه‌های ارتش چین، تهدیدات خارج از ایران و کره شمالی و تهدیدهای نامتقارن در زندگی روزمره، به نظر نمی‌رسد که هزینه کمتر برای ارتش به‌عنوان گزینه قابل قبول یا پذیرفته شده بین‌المللی باشد.
۹	منطق جاذبه: طرح نظریه قدرت نرم	وووینگ ^۴	۲۰۱۹	قدرت نرم در سه طعم ریشه دارد: مهربانی، شایستگی، و تعهد. این نظریه نشان می‌دهد که ویژگی‌های مثبت و تبادل اجتماعی، به عنوان منابع و ساز و کار قدرت نرم، در بررسی روابط بین‌الملل، بیش از پیش مورد توجه قرار می‌گیرد.
۱۰	قدرت و منافع ملی	حافظ نیا	۱۳۸۹	عوامل جغرافیایی، اقتصادی، اجتماعی، فردی و شخصیتی، علمی و روحانی و نظایر آن جملگی می‌توانند در یک کارکرد جمعی منجر به ساخت قدرت ملی گردند.
۱۱	مفهوم قدرت و عملکرد سیاست خارجی: مقایسه چین و ایران	سریع القلم	۱۳۹۰	سیاست خارجی ایران پس از گذشت چندین سال از انقلاب اسلامی، امنیتی است و از چالش‌های امنیت ملی و حفظ نظام سیاسی عبور نکرده است.
۱۲	قدرت هوشمند: تحول نوین قدرت در عصر جهانی شدن	قربانی شیخ نشین، کرمی	۱۳۹۰	هنجارهای قدرت نرم با منابع قدرت سخت ترکیب شده و قدرت هوشمند را به وجود می‌آورد که نقش موثر تری در اعمال

2. Richard Armitage

1. Center for Strategic and International Studies

3. Laporte

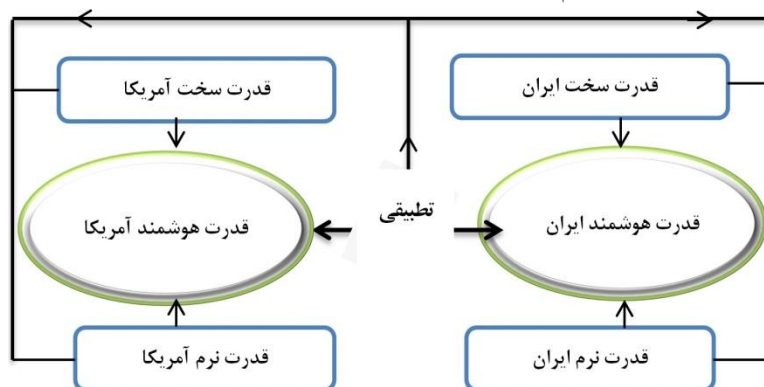
4. Vuving

جدول ۱. پیشینه پژوهش

ردیف	عنوان	نگارنده	سال انتشار	مهمترین یافته‌های پژوهش
				قدرت دارد. برآیند این نوع از قدرت، کسب نتایج مطلوب، مشروعیت در کاربرد قدرت و جلوگیری از ائتلاف منابع است.
۱۳	دفاع هوشمند؛ مفهوم جدید در راهبرد امنیتی ناتو تا سال ۲۰۲۰	محمد علی زاده و باقری	۱۳۹۶	دفاع هوشمند یکی از عرصه‌های تحول راهبردی، برای بخشهای اقتصادی، دفاعی و امنیتی کشورهای عضو ناتو است.
۱۴	سیاست دفاعی نظام جمهوری اسلامی ایران: بررسی اسناد کلان	قبصری و خضری	۱۳۹۵	سیاست دفاعی جمهوری اسلامی ایران بر اساس اسناد کلان و سیاست‌های کلی مبتنی بر بازدارندگی همه جانبه و از نوع متعارف و تلفیقی دفاع محور است.
۱۵	راهبرد قدرت هوشمند ایران و نقش ژئوپلیتیک انرژی (نفت و گاز) در پیشبرد آن	عزتی و گل افروز	۱۳۹۲	۱- بهره‌گیری از سواحل شمالی و جنوبی ایران، بهره‌گیری از منابع انرژی و موقعیت جغرافیایی دسترسی به ابهای آزاد. ۲- همگرایی، تنش زدایی و هوشیاری در برابر دشمنان. ۳- رهبری هوشمند در بکارگیری عناصر نرم و سخت
۱۶	یکجانبه گرایی دونالد ترامپ و افول قدرت نرم آمریکا در اقتصاد سیاسی جهانی	محقق نیا	۱۴۰۰	ترامپ، با اخلال در کارکرد نهادهای بین المللی و اولویت دادن به سیاست‌های اقتصادی آمریکا محور، نظم تجاری جهان آزاد را تضعیف کرد.
۱۷	جنگ نرم علیه جمهوری اسلامی ایران	بصیری	۱۳۹۰	جریا نه‌های مختلف سکولار، لیبرال-مارکسیست سوسیالیست و ناسیونالیست‌های عرب-ترک و ... با تمام ابزار و امکانات برای مهار ایران اسلامی به کار گرفته شده است تا بیداری و اسلام‌گرایی را با کنترل ایران مهار نمایند.

چارچوب پایه‌ای‌ترین اقدام برای شناسایی نظری یک پدیده است که راه برای گام بعدی مدل‌سازی که شامل شناسایی روابط برای دستیابی به هدف است باز می‌کند. این چارچوب پایه‌ای برای مطالعات آینده فراهم کرد که روی روابط میان این عناصر یا بهبود و به روزرسانی آنها کار کنند

(خواجه ثیان^۱، ۲۰۱۹). در شکل ۱ چارچوب مفهومی پژوهش ارائه شده است. این چارچوب نشان می‌دهد، ترکیب آگاهانه و خردمندانه مؤلفه‌های قدرت نرم و مؤلفه‌های قدرت سخت سازنده قدرت هوشمند ایران و آمریکا است و تطبیق و مقایسه قدرت هوشمند ایران با آمریکا کمک می‌کند، با در نظر گرفتن قوت‌ها و ضعف‌های داخلی ایران، به فرصت‌ها و تهدیدهایی که آمریکا برای کشور دارد، توجه گردد تا قدرت سخت، نرم و قدرت هوشمند متناسب با آن، برنامه‌ریزی گردد.

شکل ۱. چارچوب مفهومی پژوهش

بر اساس چارچوب مفهومی پژوهش سؤالات زیر مطرح می‌گردد:

- ۱- مؤلفه‌های قدرت هوشمند (مؤلفه‌های نرم و مؤلفه‌های سخت) ایران کدام است؟
- ۲- مؤلفه‌های قدرت هوشمند (مؤلفه‌های نرم و مؤلفه‌های سخت) آمریکا کدام است؟
- ۳- مقایسه کمی قدرت هوشمند ایران با قدرت هوشمند آمریکا چگونه است؟

روش‌شناسی پژوهش

در این پژوهش ابتدا با استفاده از روش کیفی به شناسایی مضمون‌های زیربنایی پدیده مورد مطالعه پرداخته شد. سپس در فاز کمی، براساس داده‌های مرتبط با مضمون‌ها ارائه می‌گردد، بنابراین روش پژوهش، آمیخته است. در پاسخ به سوال یک و دو، جهت تعیین مؤلفه‌های قدرت هوشمند ایران و آمریکا از روش تحلیل مضمون^۲ استفاده می‌گردد و در پاسخ به سوال سه، جهت

1. Khajehian

2. Theme analysis

مقایسه کمی قدرت هوشمند ایران با آمریکا از روش تحلیل تطبیقی براساس الگوی جورج بردی^۱ استفاده می شود.

در تعیین مؤلفه‌های قدرت هوشمند ایران، برای استخراج داده‌ها و مؤلفه‌ها، سیزده سند بالادستی سیاست‌های نظام، انتخاب و بررسی شدند و برای تعیین مؤلفه‌های قدرت هوشمند آمریکا از گزارش کمیسیون قدرت هوشمند^۲ (۲۰۰۷) استفاده گردید. دلیل انتخاب این گزارش، اعتبار آن به عنوان اولین و یکی از مهمترین گزارش‌های قدرت هوشمند آمریکا است که توسط جوزف نای (نظریه پرداز آمریکایی) و ریچارد آرمیتاژ (معاون سابق وزیر خارجه آمریکا در سال ۲۰۰۱ تا ۲۰۰۵) تدوین شده است. اسناد هردو کشور با استفاده از روش تحلیل مضمون، مورد تحلیل قرار گرفتند. این روش، داده‌ها را به داده‌های غنی و تفصیلی تبدیل می‌کند و فرآیندی برای تحلیل داده‌های کیفی است. رایج‌ترین روش برای انجام تحلیل مضمون از یک فرآیند شش مرحله‌ای پیروی می‌کند: آشنایی، کدگذاری، تولید مضمون‌ها، بررسی مضمون‌ها، تعریف و نام‌گذاری مضمون‌ها و نوشتن گزارش. این فرآیند در ابتدا برای تحقیقات روانشناسی توسط ویرجینیا براون^۳ و ویکتوریا کلارک^۴ (۲۰۰۶) توسعه داده شد.

در مقایسه کمی، قدرت هوشمند ایران با قدرت هوشمند آمریکا، از روش تحلیل تطبیقی براساس الگوی جورج بردی^۵ استفاده شده است. این روش از چهار مرحله توصیف^۶، تفسیر^۷، همجواری^۸ و مقایسه^۹ تشکیل شده است. در مرحله توصیف، صرفاً داده‌های موجود در رابطه با پدیده‌های مورد بحث ارائه می‌گردد. در مرحله تفسیر، اطلاعات^۹ داده جمع‌آوری شده در مورد هر موضوع به‌طور جداگانه ارزیابی و تحلیل می‌گردند. در مرحله همجواری، اطلاعاتی که در مرحله پیش آماده شده به منظور ایجاد چهارچوبی برای مقایسه شباهت‌ها و تفاوت‌ها، دسته‌بندی و در کنار هم قرار می‌گیرند. در نهایت، در مرحله مقایسه، جزئیات موجود

-
1. George Bereday
 2. CSIS Commission on Smart Power
 3. Virginia Braun
 4. Victoria Clarke
 5. George Bereday
 6. description
 7. interpretation
 8. juxtaposition
 9. comparison

در خصوص تفاوت‌ها و شباهت‌ها به منظور پاسخ دادن به سؤال تحقیق، مقایسه و بررسی می‌شوند (بردی، ۱۹۶۴: ۴-۲۳).

در قسمت اول پژوهش، با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند، اطلاعات گردآوری شد، به گونه‌ای که اسناد بالادستی، در خصوص قدرت هوشمند، قدرت سخت و نرم به دقت تحلیل و بررسی شدند. در قسمت دوم و مطالعه تطبیقی، جهت جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات کمی، از مطالعه کتابخانه‌ای و شبکه اینترنت، استفاده شد.

در تعیین مؤلفه‌های قدرت هوشمند ایران، جهت اعتبار بخشی به یافته‌ها (اعتبار درونی) از رویکرد خود بازمینی محقق^۱ استفاده شد. این تکنیک به عنوان راهبردی برای اعتبار بخشی به یافته‌ها در طی فرایند جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها در پژوهش‌های کیفی شناخته می‌شود (ریج^۲، ۲۰۰۳). جهت اطمینان‌پذیری (پایایی) یافته‌ها، از روش هولستی^۳ (۱۹۶۹) استفاده شده است که به همین منظور، ابتدا کدگذاری با مطالعه و بررسی سطر به سطر متن اسناد به روش دستی صورت گرفت که در این مرحله ۱۹۸ کد ایجاد گردید و بعد از اتمام کار کدگذاری رایانه‌ای با استفاده از نرم‌افزار مکس کیودا^۴ ۲۰ انجام گردید که میزان کدهای استخراج شده با این روش به تعداد ۱۸۴ کد کاهش یافت. سپس با شمارش تعداد ۱۶۴ کد مشترک در هر دو روش دستی و نرم‌افزاری و با محاسبه فرمول تدوین شده از روش هولستی که عبارت است از دو برابر میزان کدهای مشترک در هر دو روش تقسیم بر مجموع شمار کدهای استخراجی از روش دستی و نرم‌افزاری. با توجه به اینکه رقم حاصل از روش هولستی برابر است با ۰/۸۵ و با توجه به اینکه میزان پایایی بیشتر از ۷۵٪ است. در نتیجه، قابلیت اعتماد کدگذاری بر اساس نتیجه فرمول ۱ مورد تأیید است.

$$\text{فرمول ۱: } ۰/۸۵ = (۱۹۸ + ۱۸۴) / ۱۶۴ \times ۲$$

1. Self-Monitoring
2. Riege
3. Holsti
4. MAXQDA

به روش مشابه برای اطمینان پذیری در تعیین مؤلفه‌های قدرت هوشمند امریکا ۵۰ کد به صورت دستی و ۴۱ کد از نرم‌افزار مکس کیودا استخراج شد که در نتیجه، قابلیت اعتماد کدگذاری بر اساس نتیجه فرمول ۲ مورد تأیید است.

$$\text{فرمول ۲: } ۰/۸۳ = (۴۱ + ۵۰) / ۲ \times ۳۸$$

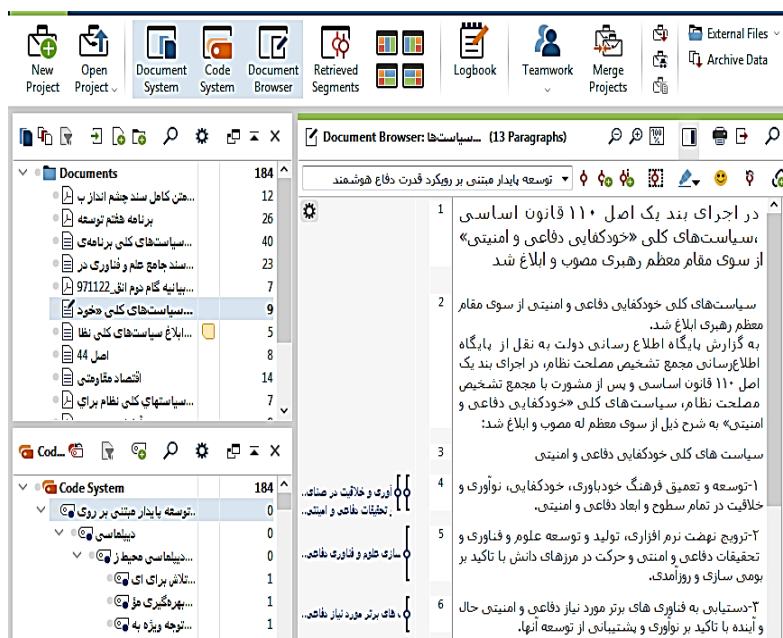
یافته‌های پژوهش

جهت جمع‌آوری اطلاعات در روش تحلیل مضمون، اسناد بالادستی مرتبط با قدرت سخت و نرم در حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی فرهنگی و محیط زیست انتخاب شدند و مورد مطالعه و بررسی قرار گرفتند.

جدول ۲: مشخصات اسناد مورد استفاده در پژوهش حاضر

عنوان سند
قانون اساسی (مجلس شورای اسلامی، ۱۳۵۸)
سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی (مجمع تشخیص مصلحت نظام، ۱۳۸۲)
سیاست‌های کلی نظام برای رشد و توسعه علمی و تحقیقاتی کشور در بخش آموزش عالی و مراکز تحقیقاتی (مجمع تشخیص مصلحت نظام، ۱۳۸۳)
سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی (مجمع تشخیص مصلحت نظام، ۱۳۸۳)
سیاست‌های کلی نظام در امور پدافند غیرعامل (مجمع تشخیص مصلحت نظام، ۱۳۸۹)
سیاست‌های کلی خودکفایی دفاعی و امنیتی (مجمع تشخیص مصلحت نظام، ۱۳۹۱)
سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی (مجمع تشخیص مصلحت نظام، ۱۳۹۲)
سیاست‌های کلی محیط زیست (مجمع تشخیص مصلحت نظام، ۱۳۹۴)
قانون برنامه پنجساله ششم توسعه جمهوری اسلامی (مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۴)
بیانیه گام دوم انقلاب (خامنه‌ای، ۱۳۹۷)
سند جامع علم و فناوری در حوزه دفاعی و امنیتی جمهوری اسلامی ایران (شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۱۳۹۹)
سند ملی آمایش سرزمین (سازمان برنامه و بودجه کشور، ۱۳۹۹)
لایحه قانون برنامه پنجساله هفتم توسعه جمهوری اسلامی ایران (سازمان برنامه و بودجه کشور، ۱۴۰۲)

اسناد منتخب در نرم‌افزار مکس کیودا نسخه ۲۰ وارد شدند (شکل ۲) و با مطالعه هر سند، قسمت‌هایی از متن که با نکات برجسته و کلیدی و با در نظر گرفتن تناسب و قرابت با موضوع قدرت هوشمند، قدرت سخت و قدرت نرم انتخاب شدند و برای هر یک از آنها کدهای اولیه تعریف گردید.

شکل ۲: ایجاد کدهای اولیه

۱۹۸ کد اولیه از سندها با استفاده از مرور و مفاهیم مشابه در کنار هم قرار گرفتند، بعضی از کدهای اولیه ویرایش و بعضی نیز ترکیب شدند که در نتیجه ۶۲ مضمون پایه تعریف گردید، تلاش شد، که مضمون ها به اندازه کافی خاص، مجزا و غیر تکراری باشند و همچنین بتواند کل اسناد با موضوع مرتبط با پژوهش را پوشش دهند. از ترکیب و تلخیص مضمون‌های پایه، ۲۹ مضمون سازمان‌دهنده حاصل گردید. ۷ مضمون فراگیر شامل مضمون‌های عالی دربرگیرنده حاکم بر متن تعریف گردید (جدول ۳).

جدول ۳. مضمون‌های پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر قدرت هوشمند ایران

فرآوانی کدها	مضمون‌های پایه	مضمون‌های سازمان‌دهنده	مضمون‌های فراگیر
۵	تولید علم	دستیابی به دانش پیشرفته	دانش
۳	پیاده‌سازی و اجرای نقشه جامع علمی کشور		
۲	توسعه متعادل و متوازن ظرفیت‌های دانش‌بنیان کشور		
۴	توسعه نوآوری و نظریه‌پردازی علمی	نظریه پردازی و توسعه نوآوری	
۳	ساماندهی نظام ملی نوآوری	توسعه نوآوری	

فرآوانی کدها	مضمون‌های پایه	مضمون‌های سازمان‌دهنده	مضمون‌های فراگیر
۳	افزایش سهم آموزش‌های مهارتی	ارتقاء نظام آموزش و پژوهشی	
۲	بهره‌گیری از فناوری‌های پیشرفته در نظام آموزش		
۲	ایجاد نظام شایسته‌سالاری در مدیریت آموزشی و تحقیقاتی	توانمندسازی سرمایه انسانی	
۲	تربیت نیروی انسانی کارآمد		
۴	اقتصاد دانش بنیان	اقتصاد دانش محور	
۲	توسعه‌ی نظام جامع تأمین مالی در جهت پاسخ به نیاز اقتصاد دانش بنیان		
۳	تقویت شرکت‌های دانش بنیان در صنایع نفت و گاز	توسعه ظرفیتهای انرژی	زیست محیطی
۳	مشارکت بخش غیر دولتی در توسعه میادین نفتی		
۳	حفظ و ارتقای منابع آبی	مدیریت صحیح منابع آبی	
۳	استقرار نظام مدیریت یکپارچه منابع آب کشور		
۳	ایجاد نظام یکپارچه‌ی ملی محیط زیست	بهسازی علمی زیست بوم با مشارکت مردم	
۲	مدیریت نظام‌مند منابع حیاتی با رویکرد مشارکت مردمی		
۴	الزام به رعایت استانداردها و شاخص‌های زیست محیطی در قوانین و مقررات	پیشگیری و ممانعت از آلودگی محیط زیست	
۳	ارتقاء مطالعات علمی و بهره‌مندی از فناوری‌های نوآورانه‌ی زیست محیطی		
۴	تحکیم نهاد خانواده	تحکیم نهاد خانوادگی	فرهنگی
۲	سبک زندگی ایرانی اسلامی	خانواده با رویکرد رشد و شکوفایی بانوان	
۳	توسعه پایدار صنعت گردشگری	توسعه فرهنگ بوم گردی	
۳	حمایت از صنایع دستی و صیانت از میراث فرهنگی کشور		
۷	ایستادگی در برابر جنگ نرم دشمن	مقابله با تهاجم فرهنگی	
۳	ترویج اخلاق زیست محیطی	نهادینه‌سازی اخلاق زیست محیطی	
۳	گسترش سطح آگاهی، دانش و بینش زیست محیطی		

فرآوانی کدها	مضمون‌های پایه	مضمون‌های سازمان‌دهنده	مضمون‌های فراگیر
۵	شفاف‌سازی اقتصاد	ارتقاء سلامت	حکمرانی اداری
۳	اصلاح نظام درآمدی دولت با افزایش سهم درآمدهای مالیاتی	اداری	
۳	توسعه‌ی دولت الکترونیک	توسعه فضای	
۲	حضور مؤثر و هدفمند در تعاملات بین‌المللی فضای مجازی	فناوری اطلاعات	
۳	تحقق کامل هدفمندسازی یارانه‌ها	توسعه متوازن توام	
۵	ایجاد زیربناهای اقتصادی با اولویت مناطق کمترتوسعه‌یافته	با عدالت	
۴	استقرار نظام جامع تأمین اجتماعی	کارآمد سازی نظام	
۳	ارتقاء شاخص‌های عدالت اجتماعی	تأمین اجتماعی	
۳	پیوستگی مردم و حکومت جهت تحکیم امنیت	مردم‌سالاری دینی	
۳	مشارکت عامه مردم در تعیین سرنوشت سیاسی		
۳	اصلاح الگوی تولید در بخش‌های مختلف اقتصادی و اجتماعی	اقتصاد سبز	توسعه اقتصادی
۴	حمایت و تشویق سرمایه‌گذاری‌ها و فناوری‌های سازگار با محیط زیست		
۲	تبادل بخشی و حفاظت کیفی آب‌های زیرزمینی		
۵	افزایش سهم بخش خصوصی در اقتصاد کشور	توسعه و توانمندسازی	
۳	افزایش سهم بخش تعاونی در اقتصاد کشور	بخش خصوصی و تعاونی‌ها	
۳	تقویت ساختار رقابتی و رقابت‌پذیری بازارها		
۴	حمایت‌های ویژه از فعالیت‌های کارآفرینی		
۳	به کارگیری ظرفیت و قابلیت‌های متنوع در جغرافیای مزیت‌های مناطق کشور	توسعه کارآفرینی	
۴	خلق مزیت‌های جدید سرزمینی		
۳	توسعه فضایی متعادل و متوازن سرزمین با رعایت توان اکولوژیک	موقعیت جغرافیایی	
۳	اقتصاد دریاپایه؛ یکپارچگی سرزمین		قدرت دولت مردم
۳	خود کفایی تجهیزات دفاعی	بازدارندگی نظامی	
۲	افزایش توان دفاعی در تراز قدرت منطقه‌ای		
۳	ارتقای قدرت سایبری		
۳	تهیه طرح جامع پدافند غیرعامل در برابر سلاح‌های غیرمتعارف	پدافند غیرعامل	
۲	اجرای کامل پدافند غیرعامل در مراکز حیاتی و حساس کشور		
۲	فرهنگ‌سازی و آموزش عمومی در زمینه به کارگیری اصول و ضوابط پدافند غیرعامل		

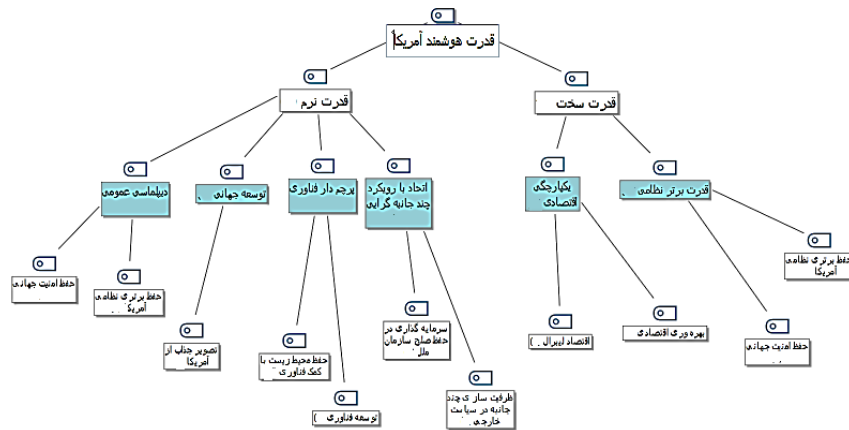
در ادامه، گزارش «کمیسیون قدرت هوشمند آمریکا» (۲۰۰۷) در نرم افزار مکس کیودا نسخه ۲۰ وارد شدند و با مطالعه این گزارش، قسمت‌هایی از متن که با نکات برجسته و کلیدی و با در نظر گرفتن تناسب و قرابت با موضوع قدرت هوشمند، قدرت سخت و قدرت نرم انتخاب شدند که در نتیجه ۴۱ مضمون پایه تعریف گردید، تلاش شد، که مضمون‌ها به اندازه کافی خاص، مجزا و غیر تکراری باشند و همچنین بتواند کل اسناد با موضوع مرتبط با پژوهش را پوشش دهند. از ترکیب و تلخیص مضمون‌های پایه، ۱۱ مضمون سازمان‌دهنده حاصل گردید. ۶ مضمون فراگیر شامل مضمون‌های عالی دربرگیرنده حاکم بر متن تعریف گردید (جدول ۳).

جدول ۴: مضمون‌های پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر قدرت هوشمند آمریکا

مضمون‌های پایه	مضمون‌های سازمان‌دهنده	مضمون‌های فراگیر				
حفظ نظام بین‌الملل با نقش آفرینی در تامین امنیت جهانی افزون شدن تهدیدات تروریستی در جهان اتحاد با رویکرد اجماع جهانی حفاظت از خطوط دریایی و زیرساخت‌های حیاتی حفظ برتری قدرت نظامی در برابر روسیه حفظ قدرت نظامی در منطقه خاورمیانه جلوگیری از اعمال نفوذ چین در منطقه شرق آسیا	حفظ امنیت جهانی	قدرت نظامی				
			حمایت از مبارزه ضد تروریسم سازمان ملل حمایت از برنامه‌های سلامت جهانی حمایت از پیگیری تغییرات آب و هوایی عدم تکثیر سلاح‌های هسته‌ای امنیت انرژی و نظارت بر محیط زیست میانجیگری موثر در نزاع‌های جهانی عامل مشروعیت آمریکا درگیر نشدن در جنگ سرد با قدرت نرم چین	اتحاد با رویکرد چندجانبه گرایی		
					از بین بردن تصویر سوء استفاده‌گر دولت آمریکا در جهان کمک‌های توسعه‌ای به کشورها در پیوند با منافع ملی آمریکا کمک‌های توسعه‌ای در چارچوب اهداف توسعه پایدار کمک‌های توسعه‌ای با اولویت سلامت و بهداشت عمومی تقویت رهبری سازمان بهداشت جهانی به عنوان بازوی سازمان ملل	توسعه جهانی

جدول ۴: مضمون‌های پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر قدرت هوشمند آمریکا

مضمون‌های پایه	مضمون‌های سازمان‌دهنده	مضمون‌های فراگیر
دیپلماسی عمومی	ارتباط با مردم و فرهنگ سایر ملل	برقراری ارتباط با مردم دیگر کشورها
		دیپلماسی هوشمندانه با درک و احترام به نیازهای محلی
		درک فرهنگی و آگاهی مقامات آمریکایی در دیپلماسی عمومی
	آموزش غنی دانشگاهی	تلاش‌های دیپلماسی عمومی فراتر از برنامه‌های رسانه‌ای
		سرمایه‌گذاری در مبادلات آموزشی
پول‌چرخ اقتصادی	اقتصاد لیبرال	آزادسازی تجارت جهانی از طریق سازمان تجارت جهانی
		ایجاد تجارت آزاد جهانی در کالاها و خدمات با انرژی کارآمد
		خلق جذابیت و قدرت نرم توسط بخش خصوصی و مردم آمریکا
		حمایت از اقتصاد منعطف و رقابتی در جهت منافع اقتصادی
		حمایت از دسترسی به بازار آزاد برای کشورهای کمتر توسعه یافته
		افزایش مزایای تجاری برای همه مردم
	بهره‌وری اقتصادی	جذب مهاجرین با هدف حفظ بهره‌وری اقتصادی
		تقویت سیستم مدارس آمریکایی برای پرورش استعدادها
		حمایت سیاستمداران از اقتصاد داخلی
ترویج داری فناوری	حفظ محیط زیست با کمک فناوری	به چالش کشیدن بخش خصوصی در جهت رفاه کارگران
		ملزم کردن بخش خصوصی برای کاهش گازهای گلخانه‌ای
		سرمایه‌گذاری در انرژی پاک
	توسعه فناوری	تشویق به توسعه فناوری‌های جدید
		ترویج گفتگوی تولیدکننده و مصرف‌کننده برای اشتراک‌گذاری اطلاعات
		کاهش هزینه‌ها و تسریع سرعت نوآوری
		مدیریت استقرار فناوری‌های انرژی نسل بعدی
		حمایت از استعدادها و ایده‌های نو در داخل و خارج

شکل ۴. شبکه مضمون‌ها قدرت هوشمند آمریکا

تحلیل تطبیقی قدرت هوشمند ایران با آمریکا

با توجه به مرحله‌ای بودن الگوی جرج بردی، ساختار مقاله نیز با توجه به مراحل این روش تنظیم شده است؛ به این صورت که ابتدا به توصیف و تفسیر قدرت هوشمند ایران و آمریکا پرداخته می‌شود و سپس، در مرحله همجواری، اطلاعات در جدول‌ها به صورت طبقه‌بندی ارائه می‌شوند و در نهایت، به مقایسه و تحلیل آنها پرداخته می‌شود.

توصیف قدرت هوشمند ایران و آمریکا

همانطور که در شکل ۳ (شبکه تم‌ها) و جدول ۵ مشاهده می‌شود و در پاسخ به سؤال یک پژوهش، هفت مؤلفه قدرت هوشمند ایران (تم‌های فراگیر) از تحلیل تم استخراج گردید که چهار مؤلفه حکمرانی اداری، فرهنگ ملی توسعه، دیپلماسی و توسعه دانش بنیان از جنس قدرت نرم هستند و سه مؤلفه دفاع دانش محور، توسعه اقتصادی و منابع طبیعی و محیط زیست از جنس قدرت سخت هستند.

جدول ۵: مؤلفه‌های قدرت هوشمند ایران

قدرت ملی						
مؤلفه‌های قدرت سخت			مؤلفه‌های قدرت نرم			
منابع طبیعی و محیط زیست	توسعه اقتصادی	دفاع دانش محور	دیپلماسی	توسعه دانش بنیان	فرهنگ ملی توسعه	حکمرانی اداری

همانطور که در شکل ۴ (شبکه تم‌ها) و جدول ۶ مشاهده می‌شود و در پاسخ به سوال دو پژوهش، شش مؤلفه قدرت هوشمند آمریکا (تم‌های فراگیر) از تحلیل تم استخراج گردید که چهار مؤلفه دیپلماسی عمومی، توسعه جهانی، پرچم‌داری فناوری و اتحاد با رویکرد چند جانبه‌گرایی از جنس قدرت نرم هستند و دو مؤلفه دفاع قدرت برتر نظامی، یکپارچگی اقتصادی از جنس قدرت سخت هستند.

جدول ۶. مؤلفه‌های قدرت هوشمند آمریکا

قدرت ملی					
مؤلفه‌های قدرت سخت			مؤلفه‌های قدرت نرم		
یکپارچگی اقتصادی	قدرت برتر نظامی	اتحاد با رویکرد چند جانبه‌گرایی	پرچم‌داری فناوری	توسعه جهانی	دیپلماسی عمومی

تفسیر قدرت هوشمند ایران و آمریکا

مفهوم قدرت هوشمند ایران دارای ویژگی‌های درون‌گرایی است. مؤلفه‌های قدرت نرم شامل حکمرانی اداری، فرهنگ ملی توسعه، بستر روند توسعه ملی ایران هستند و این دو مؤلفه در تعامل با هم با مؤلفه توسعه دانش بنیان در ارتباطند و توسعه دانش بنیان به عنوان یک قدرت نرم توانمندساز، منجر به ایجاد دستاوردها و نتایج در قدرت سخت منابع و محیط زیست، دفاع دانش محور و توسعه اقتصادی و همچنین قدرت نرم دیپلماسی خواهد شد. در مؤلفه حکمرانی اداری، کشور به دنبال ایجاد زیرساخت‌هایی برای ارتقاء شاخص‌های عدالت اجتماعی، ایجاد زیربنای اقتصادی با اولویت مناطق کمتر توسعه یافته، توسعه دولت الکترونیک، افزایش سلامت اداری و ... است. در مؤلفه فرهنگ ملی توسعه، تحکیم نهاد خانواده با رویکرد رشد و شکوفایی بانوان، توسعه فرهنگ بوم‌گردی، مقابله با تهاجم فرهنگی و نهادهای اخلاق زیست محیطی مهم است. در مؤلفه توسعه دانش بنیان کشور به دنبال دستیابی به دانش پیشرفته، ارتقاء نظام آموزش و پژوهشی، توانمندسازی سرمایه انسانی و اقتصاد دانش محور می‌باشد.

از سوی دیگر، مفهوم قدرت هوشمند ایالات متحده آمریکا دارای ویژگی‌های برون‌گرایی است. بنابراین همانطور که در جدول ۷ نشان داده شده است، دیپلماسی عمومی، توسعه جهانی، پرچم‌داری فناوری و اتحاد با رویکرد چند جانبه‌گرایی در کنار قدرت سخت قدرت برتر نظامی و

یکپارچگی اقتصادی به اجزای اصلی قدرت هوشمند آن تبدیل شده است. هدف استراتژی قدرت هوشمند ایالات متحده دستیابی به هژمونی نرم است، یعنی با ساختار شکنی ایدئولوژی، ارزش‌ها و هویت فرهنگی موجود بقیه ملت‌ها و در عین حال ساختن ایدئولوژی و ارزش‌های آمریکایی در میان آنها برای رسیدن به هدف خود یعنی تسلط بر جهان با کمترین هزینه گام بردارد. برای درازمدت، دیپلماسی عمومی آمریکا «مأموریت مقدس» برای ترویج ارزش‌های فرهنگی آمریکا و نظام بازار آزاد دارد. برخی از محققان خاطرنشان کرده‌اند که هدف اصلی دیپلماسی عمومی آمریکا این است: اولاً، تبلیغ سیاست‌های ایالات متحده، به ویژه سیاست خارجی ایالات متحده، به منظور جلب حمایت عمده مردم و دولت‌های خارجی و در نتیجه خدمت مستقیم به سیاست خارجی ایالات متحده. دوم، اجازه دادن به خارجی‌ها برای درک بهتر ایالات متحده و نظام اجتماعی و فرهنگ آن، تا دولت‌ها و مردم خارجی بتوانند ریشه‌های اجتماعی و فرهنگی سیاست خارجی آمریکا را درک کنند (گوا^۱ و کین^۲، ۲۰۲۰). قدرت نرم آمریکا، بر نفوذ این کشور بر اذهان مردم جهان از طریق رسانه‌ها تأکید دارد. رسانه‌های آمریکایی، نفوذ زیادی در بیشتر مناطق جهان دارند. برنامه‌های رادیو و تلویزیون و صنعت سینمای این کشور به ویژه هالیوود، بخشی از سلطه رسانه‌ای آمریکا را تشکیل می‌دهد. تحصیلات تکمیلی، منبع دیگر قدرت نرم آمریکاست. در بسیاری کشورها اشتیاق برای رفتن به دانشگاه‌های آمریکا وجود دارد. همچنین میزان ثبت نام از دانشجویان خارجی، میزان برندگان جایزه نوبل، میزان انتشار کتب و مقالات علمی-پژوهشی و بسیاری دیگر از موارد آموزشی و پژوهشی را به عنوان یک منبع قدرت نرم تأثیرگذار بر تصمیم‌گیری‌ها و اعمال قدرت در اختیار دارد. سومین بخش از منابع قدرت نرم آمریکا در بخش «فناوری» است. فناوری اطلاعات و ارتباطی آمریکا که بخشی از آن در استفاده از سیستم عامل ویندوز وجود دارد- به نوعی، سلیقه کاربران را تغییر می‌دهد و انتشار ارزش‌ها و سلیقه‌های آمریکایی را برعهده دارد (یزدانی و شیخون، ۱۳۹۰).

1. Guo
2. Qun

همجواری و مقایسه قدرت هوشمند ایران و چهار قدرت بزرگ دنیا

در این قسمت در پاسخ به سوال سه پژوهش، به همجواری و مقایسه ایران و آمریکا بر اساس داده های کمی شاخص های جهانی قدرت نرم شامل تجارت^۱، حکمرانی^۲، دیپلماسی^۳، فرهنگ^۴، رسانه^۵، آموزش^۶ و ارزش ها^۷ پرداخته می شود و در ادامه قدرت نظامی و اقتصادی نیز به صورت کمی تحلیل می گردد.

در جدول ۷، رده بندی قدرت نظامی ایران و آمریکا در یک بازه ده ساله منتهی به سال ۲۰۲۳ در بین همه کشورهای جهان مقایسه شده است. قدرت نظامی آمریکا در همه سال ها رتبه یک جهان است. از سوی دیگر قدرت نظامی ایران نیز از وضعیت مطلوبی برخوردار است و از سال ۲۰۱۷ به بعد در بین ۲۰ کشور اول جهان در مؤلفه قدرت نظامی قرار دارد (قدرت آتش جهانی^۸، ۲۰۲۳).

جدول ۷. مقایسه رتبه قدرت نظامی ایران و آمریکا (قدرت آتش جهانی، ۲۰۲۳)

سال	۲۰۲۳	۲۰۲۲	۲۰۲۱	۲۰۲۰	۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴
کشور	ایران	۱۷	۱۴	۱۴	۱۴	۱۳	۲۱	۲۱	۲۳	۲۲
	آمریکا	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱

جدول ۸. مقایسه شاخص های قدرت نظامی ایران و آمریکا (قدرت آتش جهانی، ۲۰۲۳)

کشور	آمریکا	ایران	آمریکا	ایران	آمریکا	ایران	آمریکا	ایران
شاخص	جمعیت	پرسنل فعال نظامی	پرسنل رزرو نظامی	نیروهای شبه نظامی	نیروی انسانی ^۹ (میلیون نفر)	هواپیمای جنگنده	هواپیمای حمل و نقل	تانک های هوایی
۱	۳۳۷۳۴۱۹۵۴	۸۶۷۵۸۳۰۴	۱۳۹۰۰۰۰	۵۷۵۰۰۰	۴۴۲۰۰۰	۳۵۰۰۰۰	۰	۹۰۰۰۰
۲	۱۹۱۴	۱۹۶	۹۶۲	۸۶	۵۶۸	۷	۵۵۸۴	۱۲۶
۳	۵۵۰۰	۴۰۷۱	۱۰۰۰	۵۸۰	۱۳۳۹	۲۰۵۰	۳۰۳۵۵۳	۶۹۶۸۵

1. Business & Trade
2. Governance
3. International Relations
4. Culture & Heritage
5. Media & Communication
6. Education & Science
7. People & Values
8. Global Fire Power
9. Manpower
10. Airpower
11. Land Power

جدول ۸. مقایسه شاخص‌های قدرت نظامی ایران و آمریکا (قدرت آتش جهانی، ۲۰۲۳)

ردیف	کشور	آمریکا	ایران	آمریکا	ایران	آمریکا	ایران
شاخص		آمریکا		ایران		آمریکا	
۴	نیروی دریایی ^۱ (فروند ناو)	ناو هواپیمابر		ناو هلی کوپتر بر		زیر دریایی	
		۱۱	۰	۹	۰	۶۸	۱۹
۵	لجستیک ^۲	فرودگاه		ناوگان بازرگانی ^۳		جاده (کیلومتر)	
		۱۳۵۱۳	۳۱۹	۳۶۲۷	۸۹۳	۶۵۸۶۶۱	۲۲۳۴۸۵
۶	جغرافیا ^۴	مساحت سرزمینی (کیلومتر مربع)		خط ساحلی (کیلومتر)		مرز مشترک (کیلومتر)	
		۹۸۲۶۶۷۵	۱۶۴۵۱۹۵	۱۹۹۲۴	۲۴۴۰	۱۲۰۴۸	۵۸۹۴
۷	منابع مالی ^۵	بودجه دفاعی ^۶ (میلیارد دلار)		بدهی خارجی ^۷ (میلیارد دلار)		ذخایر ارز و طلا ^۸ (میلیارد دلار)	
		۷۶۲	۵/۵	۲۰۲۷۵	۸	۱۲۳	۱۲۰
۸	منابع طبیعی ^{۱۰}	تولید نفت (میلیون بشکه)		مصرف نفت (میلیون بشکه)		ذخایر نفتی (میلیارد بشکه)	
		۱۸	۳/۴۵	۲۰	۲	۵۰	۲۱۰
						۷۰۰۰	۴۲۰۰۰

در جدول ۸، قدرت نظامی ایران و آمریکا براساس شاخص‌های نیروی انسانی، نیروی هوایی، نیروی زمینی، نیروی دریایی، لجستیک، جغرافیا، منابع مالی و منابع طبیعی مقایسه شده است. قدرت نظامی آمریکا در شاخص‌های نیروی هوایی، دریایی، لجستیک و منابع مالی در وضعیت بهتری نسبت به ایران قرار دارد. وضعیت نیروی زمینی ایران در مقایسه با آمریکا مناسب است. در شاخص منابع طبیعی، کشور ایران با دارا بودن ذخایر بیشتر انرژی و مصرف کمتر انرژی، از وضعیت بهتری برخوردار است (قدرت آتش جهانی، ۲۰۲۳).

1. Naval Power
2. Logistics
3. Merchant Marine Fleet Strength by Country
4. Geography
5. Nat- Resource
6. Defense Budget
7. External Debt
8. Foreign Reserve
9. Purchasing Power
10. Nat- Resource

جدول ۹. مقایسه قدرت اقتصادی ایران و آمریکا (بانک جهانی، ۲۰۲۳)

سال	۲۰۲۳		۲۰۲۲		۲۰۲۱		۲۰۲۰	
	تولید ناخالص ملی (تریلیون دلار)	رتبه	تولید ناخالص ملی (تریلیون دلار)	رتبه	تولید ناخالص ملی (تریلیون دلار)	رتبه	تولید ناخالص ملی (تریلیون دلار)	رتبه
ایران	۰/۳۶۷	۴۲	۰/۳۸۸	۴۱	۰/۳۵۹	۴۲	۰/۲۳۹	۴۷
آمریکا	۲۶/۸	۱	۲۵/۴	۱	۲۳/۳	۱	۲۱	۱

جدول ۹، مقایسه قدرت اقتصادی ایران و آمریکا، بر اساس قدرت ناخالص داخلی^۱ است. رتبه اقتصادی آمریکا در چهار سال منتهی به ۲۰۲۳ نشان می‌دهد که همواره در رتبه یک جهان قرار دارد. رتبه ایران نیز بین ۴۱ تا ۴۷ در نوسان است. و با توجه به اینکه جمعیت آمریکا تقریباً چهار برابر جمعیت ایران است، اما تولید ناخالص داخلی آمریکا در سال ۲۰۲۳ حدود ۷۳ برابر تولید ناخالص داخلی ایران است (بانک جهانی^۲، ۲۰۲۳).

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

در عصر کنونی، مفهوم قدرت، از قدرت سخت به قدرت نرم و در حال حاضر ترکیبی از هر دو با عنوان قدرت هوشمند شناخته می‌شود. در بررسی اسناد بالا دستی نظام، مؤلفه‌های قدرت هوشمند تدوین و گنجانده شده است، لکن پیاده‌سازی مؤلفه‌های قدرت نرم ایران با موفقیت همراه بوده است. ولی در جهت تولید و تقویت قدرت هوشمند ایران، باید توجه ویژه‌ای به ارتقاء شاخص‌های قدرت نرم نمود. ایران قابلیت قدرتمند شدن در عرصه اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی را داراست و در سطح منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا تنها کشوری است که تمامی بنیان‌های محیطی، انسانی، جغرافیایی، سرزمینی و منابع طبیعی را برای قدرتمند شدن و توسعه یافتگی دارد. لذا نحوه تعامل با قدرت‌های جهان و شناخت کافی از ظرفیت‌های کشور می‌تواند

1. Gross Domestic Product
2. worldbank

راهبرد مناسبی را برای قدرت هوشمند در جهت دستیابی به توسعه ملی فراهم کند. موارد زیر جهت افزایش قدرت هوشمند ایران پیشنهاد می‌گردد:

- ۱- فرهنگ توسعه ملی در ایران، باید دارای جذابیت در عصر کنونی باشد تا با ایجاد انسجام و اتحاد ملی در روند توسعه ملی، نقش ایفا کند و هم بتواند با جذابیت برای دیگر ملت‌ها و کشورها، به عنوان مؤلفه قدرت هوشمند مطرح گردد. همچنین ارزش‌های فرهنگی مشترک بر اساس ریشه‌های تاریخی کشور رشد داده شود و در کنار آن از فرهنگ مناسب ساکنان بومی یک منطقه محافظت گردد.
- ۲- به منظور انسجام و اعتماد مردم و تقویت سرمایه اجتماعی، بستر نهادهای مدنی در ایران با در نظر گرفتن هویت ایرانی و اسلامی توسعه داده شود. از آنجایی که حضور و نقش مردم نشان دهنده میزان مشروعیت نظام‌های سیاسی و پشتوانه مهمی برای دولت محسوب می‌شود، ایجاد زمینه برای مشارکت مردم در امور سیاسی و اجتماعی و تعیین سرنوشت خود در اولویت قرار گیرد.
- ۳- اقتصاد ایران، به منظور حذف رانت، افزایش رقابت پذیری و شفافیت از اقتصاد دولتی و دستوری خارج گردد و بسترهای اقتصاد بازار فراهم شود. دولت باید مسائل مهمی از قبیل سیاست تجارت باز، حاکمیت مناسب و باثبات، سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها، سیاست اقتصادی و پولی، مالیات و ساختار تامین اجتماعی و هزینه‌های کسب و کار را به گونه‌ای متوازن سازند که بخش خصوصی توانایی و انگیزه لازم برای مشارکت را پیدا کند.
- ۴- گسترش دیپلماسی اقتصادی با حفظ اقتدار کشور بتواند رشد اقتصادی را به دنبال داشته باشد. کاربرد فنون دیپلماتیک در ایجاد تصویری مثبت از ایران و نمایشی صلح آمیز از نیروی نظامی، در جهت اعتماد متقابل در منطقه خاورمیانه و کاهش بحران‌ها در اولویت قرار گیرد.
- ۵- به منظور بازدارندگی نرم، بسترهای سرمایه‌گذاری خارجی در ایران برنامه ریزی گردد و اقتصاد ایران بتواند، نقش مهمی در زنجیره ارزش اقتصاد جهانی بازی نماید و جذب سرمایه‌گذاری خارجی برای بهره‌برداری از منابع انرژی در دستور کار قرار گیرد و زیر ساخت‌های صنایع پتروشیمی برای کم کردن خام‌فروشی و ارزش افزوده بیشتر توسعه یابند.

۶- برنامه‌های محیط زیست در ایران، در دو سطح دنبال شود. یک: دولت، بستر و امکان مناسب را برای حفاظت از محیط زیست فراهم کند و دوم: محیط زیست ایران، بر اساس تعامل با همسایگان و در سطح جهانی دنبال شود.

نقشه راه دانشی کشور با کاربرد هوشمندانه آن در مسیر توسعه پایدار در جهت ایجاد اقتصاد دانش بنیان، توسعه دفاعی دانش محور و محیط زیست پاک طراحی گردد. همچنین دانش آموختگان در رشته‌های پراهمیت مرتبط با بخش‌های مورد نیاز صنعت تربیت شوند و عوامل حکمرانی خوب از جمله افزایش شفافیت، ثبات سیاسی و اجرای قوانین و مقررات جهت حفظ سرمایه انسانی نخبگان ایرانی برای توسعه کشور بکار گرفته شود.

فهرست منابع

- آشنا، حسام الدین. (۱۳۹۰). درآمدی بر قدرت هوشمند مطالعاتی برای جمهوری اسلامی ایران. چاپ اول، تهران: انتشارات موسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاعی.
- بصیری، محمد علی. (۱۳۹۰). جنگ نرم علیه جمهوری اسلامی ایران، مطالعات قدرت نرم، ۲(۵): ۱۵۱-۱۷۷.
- حافظ نیا، محمد رضا. (۱۳۸۶). قدرت و منابع ملی (مبانی - مفاهیم و روش‌های سنجش). چاپ اول، تهران: نشر انتخاب.
- خامنه‌ای، سید علی. (۱۳۹۷). بیانیه گام دوم انقلاب خطاب به ملت ایران. چاپ اول، تهران: نشر موسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی.
- خرازی، سید محمد صادق (۱۳۹۰). قدرت هوشمند، پاسخی به ناکامی قدرت نرم و سخت. بازیابی شده ۲۲ تیر ۱۴۰۱.
- سازمان برنامه و بودجه کشور. (۱۳۹۹). سند ملی آمایش سرزمین، مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری.
- سازمان برنامه و بودجه دولت. (۱۴۰۲). لایحه قانون برنامه پنج ساله هفتم توسعه جمهوری اسلامی ایران.
- سریع القلم، محمود. (۱۳۸۹). مفهوم قدرت و عملکرد سیاست خارجی: مقایسه چین و ایران، فصلنامه روابط خارجی، ۳(۱): ۴۹-۷۴.
- شورای عالی انقلاب فرهنگی. (۱۳۹۹). سند جامع علم و فناوری در حوزه دفاعی و امنیتی جمهوری اسلامی ایران.
- عزتی، عزت الله، گل فروز، محمد. (۱۳۹۲). راهبرد قدرت هوشمند ایران و نقش ژئوپلیتیک انرژی (نفت و گاز) در پیشبرد آن، چشم انداز جغرافیایی در مطالعات انسانی، سال ۸ شماره ۳۴، صص ۳۹-۵۳.
- علی‌زاده، محمد و حسین، باقری. (۱۳۹۶). دفاع هوشمند؛ مفهوم جدید در راهبرد امنیتی ناتو تا سال ۲۰۲۰، فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات بین رشته‌ای دانش راهبردی، ۸(۳۰): ۱۷۵-۲۰۶.
- قربانی شیخ نشین، ارسلان و کامران، کرمی. (۱۳۹۰). قدرت هوشمند؛ تحولی نوین در عصر جهانی شدن، روابط خارجی، سال ۳(۴): ۱۲۵-۱۵۰.
- قیصری، نوراله و خضری، احسان. (۱۳۹۵). سیاست دفاعی نظام جمهوری اسلامی ایران: بررسی اسناد کلان. رهیافت انقلاب اسلامی، ۱۰(۳۷)، ۷۴-۵۷.
- مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی. (۱۳۹۴). قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران.
- مجلس شورای اسلامی. (۱۳۵۸). قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، مصوب ۱۳۵۸ و بازنگری مصوب ۱۳۶۸.
- مجمع تشخیص مصلحت نظام. (۱۳۸۲). سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی.
- مجمع تشخیص مصلحت نظام. (۱۳۸۳). سیاست‌های کلی نظام برای رشد و توسعه علمی و تحقیقاتی کشور در بخش آموزش عالی و مراکز تحقیقاتی.
- مجمع تشخیص مصلحت نظام. (۱۳۸۳). سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی. پایگاه اطلاع رسانی مصلحت.
- مجمع تشخیص مصلحت نظام. (۱۳۸۹). سیاست‌های کلی نظام در امور «پدافند غیرعامل».

- مجمع تشخیص مصلحت نظام. (۱۳۹۱). سیاست‌های کلی خودکفایی دفاعی و امنیتی.
- مجمع تشخیص مصلحت نظام. (۱۳۹۲). سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی.
- مجمع تشخیص مصلحت نظام. (۱۳۹۴). سیاست‌های کلی محیط زیست.
- محقق نیا، حامد. (۱۴۰۰). یکجانبه گرایی دونالد ترامپ و افول قدرت نرم آمریکا در اقتصاد سیاسی جهانی، *مطالعات اقتصاد سیاسی بین الملل*، ۴ (۱): ۱۲۱-۱۵۵.
- محمدیان، علی و عابدی، هانی. (۱۳۹۶). *تحلیلی بر ارتقاء جایگاه ایران در خاورمیانه با تأکید بر قدرت هوشمند*، فصلنامه تخصصی علوم سیاسی، ۱۳ (۴۰): ۲۳-۴۸.
- یزدانی، عنایت الله و احسان، شیخون. (۱۳۹۰). قدرت نرم در سیاست خارجی آمریکا با تأکید بر پدیده فرهنگ. *مطالعات قدرت نرم*، ۲ (۵)، ۹۵-۱۲۰.
- Angelov, I. (2019). The security environment and the challenges to the European Union and NATO in the field of security. *Security & Future*, 3(1), 17-21.
- Armitage, R. L., & Nye, J. S. (2007). *CSIS Commission on Smart Power: A smarter, more secure America*. CSIS.
- <https://carnegieendowment.org/files/csissmartpowerreport.pdf> (accessed on 25 April 2023).
- Ashraf, A. (2020). *Deterrence and Diplomacy*. In Deterrence (pp. 35-56). Springer, Cham.
- Bereday, G. Z. F. (1964), *Comparative Method in Education*, New York: Holt, Rinehart & Winston Inc.
- BRAND FINANCE (2023). *GLOBAL SOFT POWER INDEX 2023*, <https://brandirectory.com/softpower/> (accessed on 25 April 2023).
- Braun V, Clarke V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qual Res Psychol*. 3(2):77-101.
- GLOBAL Fire Power (2023). *Military Strength Ranking*, <https://www.globalfirepower.com/countries-listing.php> (accessed on 25 April 2023).
- GLOBAL Fire Power (2023). *Military Strength Ranking*, <https://www.globalfirepower.com/countries-comparison-detail.php?country1=united-states-of-america&country2=iran> (accessed on 25 April 2023).
- Holsti, O. R. (1969). *Content analysis for the social sciences and humanities*. Reading. MA: Addison-Wesley (content analysis).
- Ivanov, I. (2020). Reshaping US Smart Power. *Journal of Strategic Security*, 13(3), 46-74.
- khajeheian, D. (2019). Qualitative methods in media entrepreneurship research: Clarification of the terms framework, *model and pattern*. *AD-minister*, (34), 13-32.
- Khalid, U., & Habimana, O. (2021). Military spending and economic growth in Turkey: A wavelet approach. *Defence and Peace Economics*, 32(3), 362-376.
- Laporte, M. R. (2019). NATO SMART DEFENCE: OPERATIONAL DETERRENCE OR STRATEGIC ALLIANCE?, *CANADIAN FORCES COLLEGE – COLLÈGE DES FORCES CANADIENNES*. JCSP 45 – PCEMI 45.
- Nossel, S. (2004). Smart power. *Foreign Aff.*, 83, 131.
- Nye, J. S. (2021). Soft power: the evolution of a concept. *Journal of political power*, 14(1), 196-208.

Riege, A. M. (2003). Validity and reliability tests in case study research: a literature review with “hands on” applications for each research phase. **Qualitative market research: An international journal**, 6(2), 75-86.

Vuving, A. (2019). **The Logic of Attraction: Outline of a Theory of Soft Power**. Available at SSRN 3637662.

worldbank (2023). **GDP (current US\$)**.
<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD> /(accessed on 26 April 2023).

